

DONCS AU

DEDICATÒRIA

A l'Agnès de can Cagamànecs, inspiradora de l'amor i despertadora de la intel·ligència, dedico aquesta obra escrita mirant cap a ella.

PETIT HISTORIAL DEL DRAMA EN TRES ACTES TITULAT DO'M

Un dia que vam coincidir en una galeria, Albert Mestres em diu que si escric una obra de teatre ell me la munta. Jo responc, sense pensar-m'hi, que va, que vinga, que sí, que som-hi. Al cap de pocs dies em truca per dir que, si faig una obra que passi a la Barcelona d'avui, ja tenim teatre, pressupost i data de l'estrena i tot. Això em sembla que era al començar l'any. Durant l'estiu la vaig escriure, per la tardor la van assajar i el desembre, a la sala Beckett, es va estrenar. Era l'any 3. Direcció d'Albert Mestres, escenografia de José Menchero, i sis actors: Gemma Brió, Ivan Benet, Vanessa Torres, Laia de Mendoza, Víctor Álvaro i Xavier Mestres, a més d'unes aparicions del mateix director.

Aquell estiu de l'any 3 va ser un estiu rècord. El 30 de juny vaig apuntar a la meua llibreta: «Fot una calda que s'hi caga l'homo sàpiens». Escrivia en calçotets, majorment

de nits, en un pis de ciutat amb totes les finestres obertes. Vaig escoltar música de Nancarrow i de Paganini, i altres. Una idea per arribar a l'estructura de l'acabament me la va donar el roc simfònic de King Crimson en una peça del disc *Llengües d'alosa en gelatina*. Vaig començar a escriure pel principi fins a arribar al final, sense tornar enrere, en tinta negra, en ploma. El que feia és que, quan tenia unes quantes pàgines, les passava a màquina al rondinador i després de nou a tinta en una llibreta en net, i així alhora que avançava anava retocant i polint el que calia retocar o polir.

Abans de començar pel principi, emperò, vaig fer la microobra COMENÇ/FI, que no es pot dir que pertanyi ni que no pertanyi al temps-espai del *Do'm*. És el primer tros que en vaig escriure i el trobareu al final, del llibre. És una escena flotant que tant pot anar entre la pàgina 31 i 32 com a qualsevol altre lloc. Vegeu si de cas les instruccions d'ús aquí una mica més avall.

Els dies que començava a escriure *Do'm* vaig fer un dibuix del pare Ubú amb la paraula trompitaina entravessada. Tinc una nota del 5 de juny d'aquell any que diu: «Com ens ha fet notar el poetàs, poetarro i poeta manacorí Joan Adrover en unes converses posteriors a la seva magnífica interpretació de la rondalla del volum XV del rondaller Jordi des Racó (l'Alcover del diccionari) titulada *Es vinyòvol, es cabrit i sa segaia*, aquesta rondalla és segons el diccionari de l'Alcover (i en Moll) l'únic text conegut on surt la paraula trompitaina, que no és

altra que la panxa, la panxa en el sentit ubuesc de cavitat a omplir passi el que passi...» Segur que l'esfera de titella moral o desmoral de la panxa d'Ubú deixa la seva marca en la llengua dels quatre Joans i en altres aspectes del *Do'm*, i fins el mot trompitaina sona al segon acte. No cal dir que em refereixo al veritable Ubú d'Alfred Jarry, l'ex-rei d'Aragó que tant serveix per afigurar el rei de Polònia com el d'Espanya, el president de França com el de Rússia...

A part d'Èdip rei, del rei Ubú i del rei Lear, el teatre que m'estimo més és el de Vallmitjana (en l'estil del qual m'he inspirat per exemple en els noms dels dos protagonistes) i la classe morta de Tadeusz Kantor. D'una mà l'absurd m'aferra i de l'altra m'aferra a l'amor.

Els dimonis de l'evangeli són una referència a una realitat històrica. Els que salten de les llibretes de Verdaguer són d'ara i poblen els nostres carrers. Això dels saltirons, que al *Do'm* hi surten molt, per als qui encara no ho sàpiguen penosament s'ha d'aclarir que és un dels noms que dona als dimonis el gran llibre dels Dimonis de Verdaguer, més conegut com a «quaderns d'exorcismes» tot i que ell els anomenava *Apunts de la casa de l'oració*, perquè dels exorcismes no n'expliquen res i quasi només registren les coses que els dimonis grossos o petits *diuen* a mossèn Cinto Verdaguer: la major part dels paràgrafs dels Dimonis comencen amb el mot *Diu*, com es veu al primer full de l'obra present.

Els dimonis petits són els saltirons i se'm van infiltrar a l'obra amb una presència força important dins el diàleg i al fons de darrere el fons. Els grossos comencen pel maligne u, o Satanàs, el que discutí amb Jesús en una escena famosa i també visible aquí.

La meva inexperiència teatral pràctica es posa de manifest perquè l'únic objecte que hi faig sortir no és una cadira ni un armari sinó un didal, un didalet, que és una cosa molt seva i que pot donar molt de joc però de més enllà de la quarta fila de platea ja gairebé ni es veu. L'únic altre element material és optatiu: la força dels penjats, i aquesta sí que és ben visible des de l'última fila.

Davant del *Do'm* que va fer Albert Mestres m'hi trec el barret perquè no s'assembla gens a com jo m'ho imaginava i així i tot allà a l'escenari de la sala Beckett hi vaig veure perfectament la meua obra en tota la seva plenitud lingüística i altra, i fins potser guanyant-n'hi. En alguns punts o detalls concrets vam tenir polèmica i va estar molt bé. El que em costava més d'admetre del seu muntatge era el final. Jo em pensava que jo havia fet un desplegament en forma d'espiral ascendent oberta i l'Albert Mestres amb un simple truc senzill, barat i efectiu la va cloure en un cercle tancat, i no ho dic en sentit negatiu perquè el cercle, en tancar-se, era com si quedés girant i, pels que ho vam veure, encara gira, com els de Ramon Llull.

En el muntatge de Mestres, després de l'última rèplica de la noia, aquesta es treu un cigarret i el noi, amb un encenedor vulgar, li dona foc. A mitjan segon acte, poc abans d'entrar els quatre Joans, l'Esmolat ja havia intentat donar foc a la Candellera però l'encenedor li fallava. Tot aquest joc estableix un lligam concret amb les primeres paraules de l'obra i, provocant això que he dit de la circularitat, dona una mena de fil conductor a una passejada que potser no en té o potser sí però, si en té, no el té explícit sinó a dins. El fil hi és i no es veu: es nota. La idea de Mestres és bona i per això l'explico, perquè si algú munta l'obra sàpiga que hi ha aquesta possibilitat, que encara que el text no la doni, hi és.